

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Відокремлений структурний підрозділ
«Лубенський фінансово-економічний фаховий коледж
Полтавського державного аграрного університету»

Циклова комісія обліково-фінансових дисциплін

«Затверджую»
Заступник директора
з навчальної роботи
 Тетяна КОНКІНА
«08» 09 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фінанси, гроші та кредит

галузь знань 07 Управління та адміністрування

спеціальності 076 Підприємництво та торгівля

Освітньо-професійна програма: освітньо-професійна програма
«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» підготовки фахового
молодшого бакалавра

галузі знань 07 Управління та адміністрування
спеціальностей 076 Підприємництво та торгівля

Розглянуто та схвалено Педагогічною радою коледжу
Протокол № 1 від «31» серпня 2023 р.

Мова навчання: українська

Розробник: Різуненко Тетяна Петрівна, викладач обліково-фінансових
дисциплін
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії
обліково-фінансових дисциплін

Протокол № 2 від « 01 » 09 2025 р.

Голова циклової комісії обліково-
фінансових дисциплін

Наталія СЛЄПЦОВА
(власне ім'я та прізвище)

(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальності, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	<p style="text-align: center;">Галузь знань <u>07 Управління та адміністрування</u> (шифр і назва)</p> <p>Спеціальність (професійне спрямування): <u>076 Підприємництво та торгівля</u></p>	Вибірковий компонент (ВК) за вибором здобувача освіти
Модулів – 3		Рік підготовки
		3-й на основі БСО
		Семестр 1
Загальна кількість годин – 90	<p style="text-align: center;">Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр</p>	Лекції 24 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 год. самостійна роботи студентів – 1 год.		Практичні 14 год.
		Семінарські 6 год.
		Самостійна робота 46 год.
		Засоби оцінювання: залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%) для денної форми навчання – 66,7 : 33,3

2. Мета навчальної дисципліни та результати навчання

Мета навчальної дисципліни «Фінанси, гроші та кредит»: вивчення фінансових відносин, що відображають розподіл і перерозподіл вартості валового внутрішнього продукту на макро- і мікрорівнях, а також формування системи базових знань з теорії та практики використання грошей і їхнього впливу на процес відтворення в умовах ринкової економіки. Курс також передбачає опанування методами аналізу й оцінювання грошово-кредитних відносин у сучасних умовах.

Завдання навчальної дисципліни «Фінанси, гроші та кредит»: сформулювати чітке розуміння закономірностей фінансових відносин між державою, суб'єктами підприємницької діяльності та населенням, а також розкрити способи використання цих закономірностей у практичній фінансовій роботі. Водночас курс спрямований на формування розуміння еволюції теорії грошей і кредиту, грошових систем та грошових реформ, а також на засвоєння закономірностей функціонування грошового ринку. Він показує можливі напрямки впливу фінансів на суспільний прогрес, роль фінансів в економічній перебудові суспільства та визначає сукупність заходів, що забезпечують використання фінансів як одного з ключових важелів економічної політики держави.

Предметом навчальної дисципліни «Фінанси, гроші та кредит» є вивчення сукупності фінансових відносин, пов'язаних із розподілом і перерозподілом вартості валового внутрішнього продукту, функціонування грошово-кредитних механізмів, а також аналіз теоретичних і практичних аспектів використання фінансів, грошей та кредиту в умовах ринкової економіки.

Міждисциплінарні зв'язки: «Фінанси підприємства», «Податкова система», «Фінансовий облік».

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Фінанси, гроші та кредит» здобувачі фахової передвищої освіти **повинні:**

знати:

- об'єктивні передумови виникнення, суть, функції та характерні ознаки фінансів і грошей, а також їх еволюція.
- структура фінансової системи та принципи її побудови.
- функції грошей, сутність інфляції, валютного ринку і валютної системи, а також категорія «кредит».
- поняття фінансового механізму, грошових розрахунків, фінансових і грошових ринків, грошової та фінансової систем.
- державний кредит, державний борг, форми та способи коригування державної позикової політики.
- організація податкової та бюджетної системи, регіональних фінансів.
- страхування: суть, форми, види, проблеми функціонування страхового ринку в Україні.
- фінанси підприємств, джерела формування, процес розподілу та напрямки використання фінансових ресурсів підприємств різних форм власності та господарювання.

- основи побудови банківської системи, сутність фінансових посередників, комерційних і центральних банків.
- заходи щодо зміцнення фінансів, фінансової системи та подолання інфляції й бюджетного дефіциту.

вміти:

- застосовувати фінансові методи, важелі, стимули та санкції під час прийняття рішень.
- використовувати методи управління фінансами, фінансового планування, організаційні форми фінансового контролю в практиці.
- ефективно поєднувати форми та методи бюджетного планування на різних стадіях бюджетного процесу.
- визначати джерела формування фінансових ресурсів підприємницьких структур та оптимізувати їх рівень і структуру.
- вживати заходів для зміцнення фінансової стійкості та платоспроможності суб'єктів підприємництва через різні форми та види страхування.
- практично застосовувати фондові інструменти на ринку цінних паперів та валютних ринках.
- використовувати основні законодавчі та нормативні акти для формування та регулювання грошово-кредитної політики держави.
- розмежовувати сутності та сфери дії готівкових та безготівкових розрахунків.
- аналізувати структуру фінансового та грошового ринків.
- розрізняти види грошових систем.
- проводити розрахунки для визначення рівня інфляції та її впливу.
- аналізувати швидкість обігу грошей і ефективність роботи комерційних банків.
- визначати курс і котирування валют.
- проводити розрахунок відсоткової ставки та аналізувати її складові.

Перелік і сутність сформованих компетентностей та результатів навчання:

Назва компетентностей/ результатів навчання	Сутність сформованих компетентностей/результат
Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі підприємницької, торговельної та біржової діяльності або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів системи наук, які формують концепції організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.

Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p>
Спеціальні компетентності (СК)	<p>СК 5. Здатність здійснювати діяльність із дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.</p> <p>СК 6. Здатність виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.</p> <p>СК 7. Здатність застосовувати основи обліку, оподаткування і страхування у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.</p>
Результати навчання (РН)	<p>РН 3. Володіти державною та іноземною мовами у професійній діяльності.</p> <p>РН 11. Знати основи нормативно-правового забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати їх на практиці.</p> <p>РН 13. Застосовувати отримані навички з основ обліку, оподаткування і страхування у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.</p> <p>РН 17. Визначати основні показники діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур для забезпечення їх ефективності.</p>

3. Критерії оцінювання рівня знань здобувачів освіти

Оцінка за 4 – бальною шкалою	Критерії оцінювання
5 (відмінно)	Здобувач виявляє особливі творчі здібності з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит»; вільно використовує державну та іноземну мови у професійному спілкуванні; грамотно складає ділові документи, презентує професійну інформацію, коректно застосовує фахову термінологію; знає нормативно-правову базу, правильно застосовує норми права для розв'язання практичних ситуацій у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності; впевнено застосовує знання з обліку, оподаткування і страхування; правильно виконує розрахунки, аналізує фінансові дані та обґрунтовує прийняті рішення; самостійно визначає та аналізує основні показники діяльності підприємства, обґрунтовує їх вплив на ефективність і пропонує шляхи її підвищення.
4 (добре)	Здобувач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит», застосовує його на практиці, з допомогою викладача розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна. Вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; добирати аргументи для підтвердження думок.
3 (задовільно)	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит», виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
2 (незадовільно)	Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що становлять незначну частину навчального матеріалу з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит».

4. Програма навчальної дисципліни

1. СУТНІСТЬ І ФУНКЦІЇ ГРОШЕЙ

Сутність грошей. Гроші як загальний еквівалент. Гроші як особливий товар, мінова й споживча вартість грошей як товару. Гроші як форма прояву суспільних відносин. Гроші як гроші і гроші як капітал.

Походження грошей. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Роль держави у творенні грошей.

Форми грошей та їх еволюція. Повноцінні гроші. Причини та механізм демонетизації золота. Неповноцінні гроші та їх кредитна природа. Еволюція кредитних грошей. Сучасні кредитні засоби обігу.

Вартість грошей. Купівельна спроможність грошей. Вартість грошей і час. Вплив зміни вартості грошей на економіку.

Функції грошей. Функція грошей як міри вартості. Ціна як грошовий вираз вартості товарів. Масштаб цін. Функція грошей як засобу обігу. Функція засобу платежу. Функція засобу нагромадження, її суть, сфера використання.

Якісні властивості грошей: стабільність вартості, економічність, довготривалість використання, однорідність, надійність, подільність і портативність.

2. ГРОШОВИЙ ОБІГ І ГРОШОВА МАСА

Грошовий обіг: суть і структура. Грошові платежі як складові грошового обігу. Сукупний грошовий обіг і обіг грошей у межах індивідуального капіталу.

Основні ринки та суб'єкти грошового обігу. Модель сукупного грошового обігу. Грошові потоки. Потоки ін'єкцій та потоки витрат. Механізм балансування грошових потоків.

Структура грошового обігу.

Грошова маса, що обслуговує грошовий обіг. Показники маси грошей, грошові агрегати, їхня характеристика. Грошова база.

Закон грошового обігу. Швидкість обігу грошей та його чинники. Розрахунок швидкості обігу грошей. Механізм зміни маси грошей в обігу.

3. ГРОШОВИЙ РИНОК

Сутність грошового ринку. Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Суб'єкти та інструменти грошового ринку.

Структура грошового ринку. Ринок грошей та ринок капіталів.

Попит на гроші. Його основні мотиви та фактори.

Пропозиція грошей. Загальні теоретичні положення та механізм формування пропозиції грошей.

Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку та процент. Фактори рівноваги грошового ринку. Рівноважна процентна ставка.

4. ГРОШОВІ СИСТЕМИ

Суть грошової системи. Принципи її організації. Елементи грошової системи та їх характеристика.

Основні типи грошових систем. Системи металевого та кредитного обігу. Становлення й розвиток грошової системи України.

Методи та інструменти регулювання грошової системи. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери.

Характеристика грошових систем зарубіжних країн.

5. ІНФЛЯЦІЯ ТА ГРОШОВІ РЕФОРМИ

Суть, форми прояву та закономірності розвитку інфляції. Основні види інфляції. Причини інфляції. Інфляція попиту. Інфляція витрат.

Показники вимірювання інфляції. Регулювання інфляції. Взаємодія центрального банку та уряду у регулюванні інфляційних процесів.

Роль грошово-кредитної та фіскальної політики у стримуванні інфляційних процесів.

Суть і цілі грошових реформ. Стабільність грошової одиниці як основна мета грошової реформи. Роль грошових реформ у боротьбі з інфляцією. Класифікація грошових реформ. Особливості проведення грошової реформи в Україні.

6. НЕОБХІДНІСТЬ, СУТНІСТЬ І ФУНКЦІЇ КРЕДИТУ

Необхідність кредиту. Загальні передумови формування кредитних відносин. Еволюція кредитних відносин. Теорії кредиту.

Сутність кредиту. Кредит як форма руху вартості на основі повернення. Кредит як форма суспільних відносин. Основні функції кредиту.

Суб'єкти та об'єкти кредитних відносин. Позичковий капітал і кредит.

Стадії та закономірності руху кредиту. Принципи кредитування.

Економічні межі кредиту. Поняття меж кредиту, причини та наслідки їх порушення. Кредитні відносини та інфляція.

7. ФОРМИ, ВИДИ ТА РОЛЬ КРЕДИТУ

Критерії класифікації кредиту. Форми кредиту, переваги та недоліки. Види кредиту.

Банківський кредит. Класифікація банківських кредитів. Методи банківського кредитування. Механізм банківського кредитування. Форми забезпечення та страхування банківських кредитів. Характеристика окремих методів банківського кредитування.

Позичковий процент. Сутність, види та вимірники процента. Процентна ставка. Функції та роль процента. Процент у банківській діяльності.

Роль кредиту у грошовій сфері. Соціальна роль кредиту. Роль кредиту у розвитку економіки України.

Особливості розвитку кредитних відносин в Україні.

8. ЦЕНТРАЛЬНІ ТА КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ

Походження та еволюція центральних банків. Сутність, функції та основи організації центрального банку. Незалежний статус центрального банку, його значення та форми реалізації. Операції центрального банку.

Національний банк України: завдання, функції та історія розвитку. Його структура та органи управління. Грошово-кредитна політика НБУ та банківський нагляд.

Особливості розвитку центральних банків зарубіжних країн.

Походження та розвиток комерційних банків. Суть і роль комерційних банків у сучасній економіці. Класифікація комерційних банків. Функції комерційного банку.

Основи організації та специфіка діяльності комерційних банків. Порядок створення банку, його реєстрація та ліцензування. Організаційна структура комерційного банку.

Загальна характеристика банківських операцій. Пасивні банківські операції. Активні операції. Інвестиційний портфель та інвестиційна політика комерційного банку.

Банківські послуги. Розрахунково-касове обслуговування клієнтів. Інші види банківських послуг.

Стабільність банків і механізм її забезпечення. Банківські ризики. Особливості становлення і розвитку комерційних банків України.

9. СУТНІСТЬ ФІНАНСІВ, ЇХ ФУНКЦІЇ І РОЛЬ. ФІНАНСОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ

Сутність і характерні ознаки фінансів. Функції фінансів та їх характеристика. Фінансові ресурси: суть, класифікація, джерела формування та напрямки використання. Поняття фінансової системи як об'єкта управління. Структура та принципи побудови фінансової системи.

Характеристика сфер і ланок фінансової системи. Об'єкти і суб'єкти управління фінансами. Органи управління фінансами та їх функції.

10. ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Основи організації фінансів підприємств. Суть, функції, характерні ознаки фінансів підприємств. Фінанси підприємств, що здійснюють комерційну діяльність. Фінанси неприбуткових організацій. Джерела формування та механізм розподілу фінансових ресурсів підприємств.

11. ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Суть і механізм функціонування фінансового ринку, його структура.

Класифікація фінансових ринків: ринок грошей, ринок кредитних ресурсів, ринок цінних паперів, ринок фінансових послуг.

Інструменти фінансового ринку та їх характеристика.

Фінансові посередники: класифікація та функціональне призначення.

Правове регулювання фінансового ринку.

12. ПОДАТКИ І ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Сутність, призначення та функції податків. Класифікація податків.

Принципи оподаткування. Характеристика елементів податку.

Податкова система і фіскальна політика держави.

Податкове законодавство України.

Органи державної фіскальної служби України та їх функції.

13. ДЕРЖАВНІ ЦІЛЬОВІ ФОНДИ

Соціально-економічна суть державних цільових фондів, їх види.

Пенсійний фонд України: призначення, джерела формування, напрямки використання.

Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності: призначення, джерела формування, шляхи використання.

Фонд соціального страхування на випадок безробіття: призначення, джерела формування, напрямки використання.

Фонд загальнообов'язкового соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань: призначення, порядок формування та використання.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	л	пр	сем.	с. р.	Усього
1	3	4	6	7	8
Модуль 1					
Тема 1. Сутність і функції грошей	2	-	-	4	6
Тема 2. Грошовий обіг і грошова маса	2	2	-	2	6
Тема 3. Грошовий ринок	2	2	-	4	8
Тема 4. Грошові системи	2	-	2	4	8
Разом за модулем 1	8	4	2	14	28
Модуль 2					
Тема 5. Інфляція та грошові реформи	2	2	-	2	6
Тема 6. Необхідність, сутність і функції кредиту	2	2	-	4	8
Тема 7. Форми, види та роль кредиту	2	-	-	2	4
Тема 8. Центральні та комерційні банки	2	-	2	6	8
Разом за модулем 2	8	4	2	14	26
Модуль 3					
Тема 9. Сутність фінансів, їх функції і роль. Фінансова система України	2	-	-	2	4
Тема 10. Фінанси суб'єктів господарювання	2	2	-	2	6
Тема 11. Фінансовий ринок	2	2	2	4	10
Тема 12. Державні цільові фонди	-	-	-	6	6
Тема 13. Податки і податкова система	2	-	2	4	8
Разом за модулем 3	8	4	4	18	32
Усього годин	24	12	8	46	90

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Грошовий обіг і грошова маса	2
2	Грошовий ринок	2
3	Інфляція та грошові реформи	2
4	Необхідність, сутність і функції кредиту	2
5	Фінанси суб'єктів господарювання	2
6	Фінансовий ринок	2
	Разом	12

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність і функції грошей. Грошовий ринок. Грошові системи.	2
2	Інфляція та грошові реформи. Необхідність, сутність і функції кредиту. Форми, види та роль кредиту. Центральні та комерційні банки	2
3	Сутність фінансів, їх функції і роль. Фінансова система України. Фінанси суб'єктів господарювання. Фінансовий ринок.	2
4	Державні цільові фонди. Податки і податкова система.	2
	Разом	8

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність і функції грошей	4
2	Грошовий обіг і грошова маса	2
3	Грошовий ринок	4
4	Грошові системи	4
5	Інфляція та грошові реформи	2
6	Необхідність, сутність і функції кредиту	4
7	Форми, види та роль кредиту	2
8	Центральні та комерційні банки	6
9	Фінансова система України	2
10	Фінанси суб'єктів господарювання	2
11	Фінансовий ринок	4
12	Державні цільові фонди	6
13	Податки і податкова система	4
	Разом	46

9. Методи навчання

- Лекція
- Бесіда
- Проблемний виклад
- Демонстрація
- Кейс-метод
- Вправи, практичні роботи
- Самостійна робота
- Інтерактивні методи

10. Методи контролю

- Усне опитування
- Письмовий контроль
- Практичний контроль
- Тестовий контроль
- Індивідуальна співбесіда
- Модульний контроль

11. Методичне забезпечення

- Підручники та навчальні посібники;
- конспекти лекцій;
- методичні вказівки та рекомендації до виконання практичних робіт;
- тестові завдання;
- ситуаційні завдання (кейси);
- каталоги ресурсів.

12. Рекомендована література

1. Аранчій В.І., Бойко Л.М. Гроші та кредит: навчальний посібник. К.: ВД «Кондор», 2021. 364 с.
2. Біла О.Г. Фінанси: навчальний посібник. К.: «Патерик», 2021. 390 с.
3. Благун І.Н. Фінанси: навчальний посібник. К.: ВД «Кондор», 2021. 314 с.
4. Волкова В. В., Волкова Н. І. В 676 Гроші і кредит: навч. посіб. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 300 с.
5. Волкова В. В., Волкова Н. І. Гроші і кредит: навч. посіб. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 300 с.
6. Глуценко А.С. Фінанси: навчальний посібник. К.: ВД «Кондор», 2021. 440 с.
7. Іжевський П.Г. Фінанси: навчальний посібник. К.: «Патерик», 2021. 376 с.
8. Кудряшов В.П. Фінанси: навчальний посібник. К.: ВД «Кондор», 2021.
9. Михайловська І.М. Гроші та кредит: навчальний посібник. К.: ВД «Кондор», 2020. 432 с.
10. Сисоєва Л.Ю. Гроші та кредит: в схемах та таблицях: навчальний посібник. К.: «Патерик», 2021. 245 с.

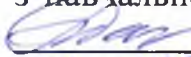
13. Інформаційні ресурси

1. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
2. Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку. URL: <https://ufin.com.ua/>
3. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <https://www.imf.org>
4. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://me.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL: <http://www.minfin.gov.ua>
6. Офіційний сайт Державної казначейської служби України URL: <http://www.treasury.gov.ua/>
7. Офіційний сайт Національної фіскальної служби України URL: <http://sfs.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Рахункової палати України URL: <http://www.ac-rada.gov.ua/>
9. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку URL: <http://www.nssmc.gov.ua/>
10. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
11. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
12. Фінансовий гід. URL: <https://finguide.com.ua/>
13. Фінансовий портал. URL: <https://finance.ua>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Відокремлений структурний підрозділ
«Лубенський фінансово-економічний фаховий коледж
Полтавського державного аграрного університету»

Циклова комісія обліково-фінансових дисциплін

«Затверджую»
Заступник директора
з навчальної роботи
 Тетяна КОНКІНА
«01» 09 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фінанси, гроші та кредит

галузь знань 07 Управління та адміністрування

спеціальності 076 Підприємництво та торгівля

2025 – 2026 навчальний рік

Освітньо-професійна програма: освітньо-професійна програма
«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» підготовки фахового
молодшого бакалавра

галузі знань 07 Управління та адміністрування
спеціальностей 076 Підприємництво та торгівля

Розглянуто та схвалено Педагогічною радою коледжу
Протокол № 9 від «21» серпня 2024р.

Мова навчання: українська

Розробник: Різуненко Тетяна Петрівна, викладач обліково-фінансових
дисциплін
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії
обліково-фінансових дисциплін

Протокол № 2 від « 01 » 09 2025р.

Голова циклової комісії обліково-
фінансових дисциплін

Наталія СЛІЩОВА
(власне ім'я та прізвище)

(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальності, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	<p style="text-align: center;">Галузь знань <u>07 Управління та адміністрування</u> (шифр і назва)</p> <p>Спеціальність (професійне спрямування): <u>076 Підприємництво та торгівля</u></p>	Вибірковий компонент (ВК) за вибором здобувача освіти
Модулів – 3		Рік підготовки
		2-й на основі ПЗСО
		Семестр 1
Загальна кількість годин – 90	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Лекції 24 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 год. самостійна роботи студентів – 1 год.		Практичні 14 год.
		Семінарські 6 год.
		Самостійна робота 46 год.
		Засоби оцінювання: залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%) для денної форми навчання – 66,7 : 33,3

2. Мета навчальної дисципліни та результати навчання

Мета навчальної дисципліни «Фінанси, гроші та кредит»: вивчення фінансових відносин, що відображають розподіл і перерозподіл вартості валового внутрішнього продукту на макро- і мікрорівнях, а також формування системи базових знань з теорії та практики використання грошей і їхнього впливу на процес відтворення в умовах ринкової економіки. Курс також передбачає опанування методами аналізу й оцінювання грошово-кредитних відносин у сучасних умовах.

Завдання навчальної дисципліни «Фінанси, гроші та кредит»: сформулювати чітке розуміння закономірностей фінансових відносин між державою, суб'єктами підприємницької діяльності та населенням, а також розкрити способи використання цих закономірностей у практичній фінансовій роботі. Водночас курс спрямований на формування розуміння еволюції теорії грошей і кредиту, грошових систем та грошових реформ, а також на засвоєння закономірностей функціонування грошового ринку. Він показує можливі напрямки впливу фінансів на суспільний прогрес, роль фінансів в економічній перебудові суспільства та визначає сукупність заходів, що забезпечують використання фінансів як одного з ключових важелів економічної політики держави.

Предметом навчальної дисципліни «Фінанси, гроші та кредит» є вивчення сукупності фінансових відносин, пов'язаних із розподілом і перерозподілом вартості валового внутрішнього продукту, функціонування грошово-кредитних механізмів, а також аналіз теоретичних і практичних аспектів використання фінансів, грошей та кредиту в умовах ринкової економіки.

Міждисциплінарні зв'язки: «Фінанси підприємства», «Податкова система», «Фінансовий облік».

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Фінанси, гроші та кредит» здобувачі фахової передвищої освіти **повинні:**

знати:

- об'єктивні передумови виникнення, суть, функції та характерні ознаки фінансів і грошей, а також їх еволюція.
- структура фінансової системи та принципи її побудови.
- функції грошей, сутність інфляції, валютного ринку і валютної системи, а також категорія «кредит».
- поняття фінансового механізму, грошових розрахунків, фінансових і грошових ринків, грошової та фінансової систем.
- державний кредит, державний борг, форми та способи коригування державної позикової політики.
- організація податкової та бюджетної системи, регіональних фінансів.
- страхування: суть, форми, види, проблеми функціонування страхового ринку в Україні.

- фінанси підприємств, джерела формування, процес розподілу та напрямки використання фінансових ресурсів підприємств різних форм власності та господарювання.
- основи побудови банківської системи, сутність фінансових посередників, комерційних і центральних банків.
- заходи щодо зміцнення фінансів, фінансової системи та подолання інфляції й бюджетного дефіциту.

вміти:

- застосовувати фінансові методи, важелі, стимули та санкції під час прийняття рішень.
- використовувати методи управління фінансами, фінансового планування, організаційні форми фінансового контролю в практиці.
- ефективно поєднувати форми та методи бюджетного планування на різних стадіях бюджетного процесу.
- визначати джерела формування фінансових ресурсів підприємницьких структур та оптимізувати їх рівень і структуру.
- вживати заходів для зміцнення фінансової стійкості та платоспроможності суб'єктів підприємництва через різні форми та види страхування.
- практично застосовувати фондові інструменти на ринку цінних паперів та валютних ринках.
- використовувати основні законодавчі та нормативні акти для формування та регулювання грошово-кредитної політики держави.
- розмежовувати сутності та сфери дії готівкових та безготівкових розрахунків.
- аналізувати структуру фінансового та грошового ринків.
- розрізняти види грошових систем.
- проводити розрахунки для визначення рівня інфляції та її впливу.
- аналізувати швидкість обігу грошей і ефективність роботи комерційних банків.
- визначати курс і котирування валют.
- проводити розрахунок відсоткової ставки та аналізувати її складові.

Перелік і сутність сформованих компетентностей та результатів навчання:

Назва компетентностей/ результатів навчання	Сутність сформованих компетентностей/результат
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

<p>Спеціальні компетентності (СК)</p>	<p>СК 5. Здатність здійснювати діяльність із дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької та торговельної діяльності.</p> <p>СК 6. Здатність виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких та торговельних структур.</p> <p>СК 7. Здатність застосовувати основи обліку, оподаткування і страхування у підприємницькій, та торговельній діяльності.</p>
<p>Результати навчання (РН)</p>	<p>РН 3. Володіти державною та іноземною мовами у професійній діяльності.</p> <p>РН 11. Знати основи нормативно-правового забезпечення діяльності підприємницьких та торговельних структур і застосовувати їх на практиці.</p> <p>РН 13. Застосовувати отримані навички з основ обліку, оподаткування і страхування у підприємницькій та торговельній діяльності.</p> <p>РН 17. Визначати основні показники діяльності підприємницьких та торговельних структур для забезпечення їх ефективності.</p>

3. Критерії оцінювання рівня знань здобувачів освіти

Оцінка за 4 – бальною шкалою	Критерії оцінювання
5 (відмінно)	Здобувач виявляє особливі творчі здібності з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит»; вільно використовує державну та іноземну мови у професійному спілкуванні; грамотно складає ділові документи, презентує професійну інформацію, коректно застосовує фахову термінологію; знає нормативно-правову базу, правильно застосовує норми права для розв'язання практичних ситуацій у підприємницькій і торговельній діяльності; впевнено застосовує знання з обліку, оподаткування і страхування; правильно виконує розрахунки, аналізує фінансові дані та обґрунтовує прийняті рішення; самостійно визначає та аналізує основні показники діяльності підприємства, обґрунтовує їх вплив на ефективність і пропонує шляхи її підвищення.
4 (добре)	Здобувач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит», застосовує його на практиці, з допомогою викладача розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна. Вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; добирати аргументи для підтвердження думок.
3 (задовільно)	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит», виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
2 (незадовільно)	Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що становлять незначну частину навчального матеріалу з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит».

4. Програма навчальної дисципліни

1. СУТНІСТЬ І ФУНКЦІЇ ГРОШЕЙ

Сутність грошей. Гроші як загальний еквівалент. Гроші як особливий товар, мінова й споживча вартість грошей як товару. Гроші як форма прояву суспільних відносин. Гроші як гроші і гроші як капітал.

Походження грошей. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Роль держави у творенні грошей.

Форми грошей та їх еволюція. Повноцінні гроші. Причини та механізм демонетизації золота. Неповноцінні гроші та їх кредитна природа. Еволюція кредитних грошей. Сучасні кредитні засоби обігу.

Вартість грошей. Купівельна спроможність грошей. Вартість грошей і час. Вплив зміни вартості грошей на економіку.

Функції грошей. Функція грошей як міри вартості. Ціна як грошовий вираз вартості товарів. Масштаб цін. Функція грошей як засобу обігу. Функція засобу платежу. Функція засобу нагромадження, її суть, сфера використання.

Якісні властивості грошей: стабільність вартості, економічність, довготривалість використання, однорідність, надійність, подільність і портативність.

2. ГРОШОВИЙ ОБІГ І ГРОШОВА МАСА

Грошовий обіг: суть і структура. Грошові платежі як складові грошового обігу. Сукупний грошовий обіг і обіг грошей у межах індивідуального капіталу.

Основні ринки та суб'єкти грошового обігу. Модель сукупного грошового обігу. Грошові потоки. Потоки ін'єкцій та потоки витрат. Механізм балансування грошових потоків.

Структура грошового обігу.

Грошова маса, що обслуговує грошовий обіг. Показники маси грошей, грошові агрегати, їхня характеристика. Грошова база.

Закон грошового обігу. Швидкість обігу грошей та його чинники. Розрахунок швидкості обігу грошей. Механізм зміни маси грошей в обігу.

3. ГРОШОВИЙ РИНОК

Сутність грошового ринку. Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Суб'єкти та інструменти грошового ринку.

Структура грошового ринку. Ринок грошей та ринок капіталів.

Попит на гроші. Його основні мотиви та фактори.

Пропозиція грошей. Загальні теоретичні положення та механізм формування пропозиції грошей.

Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку та процент. Фактори рівноваги грошового ринку. Рівноважна процентна ставка.

4. ГРОШОВІ СИСТЕМИ

Суть грошової системи. Принципи її організації. Елементи грошової системи та їх характеристика.

Основні типи грошових систем. Системи металевого та кредитного обігу. Становлення й розвиток грошової системи України.

Методи та інструменти регулювання грошової системи. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери.

Характеристика грошових систем зарубіжних країн.

5. ІНФЛЯЦІЯ ТА ГРОШОВІ РЕФОРМИ

Суть, форми прояву та закономірності розвитку інфляції. Основні види інфляції. Причини інфляції. Інфляція попиту. Інфляція витрат.

Показники вимірювання інфляції. Регулювання інфляції. Взаємодія центрального банку та уряду у регулюванні інфляційних процесів.

Роль грошово-кредитної та фіскальної політики у стримуванні інфляційних процесів.

Суть і цілі грошових реформ. Стабільність грошової одиниці як основна мета грошової реформи. Роль грошових реформ у боротьбі з інфляцією. Класифікація грошових реформ. Особливості проведення грошової реформи в Україні.

6. НЕОБХІДНІСТЬ, СУТНІСТЬ І ФУНКЦІЇ КРЕДИТУ

Необхідність кредиту. Загальні передумови формування кредитних відносин. Еволюція кредитних відносин. Теорії кредиту.

Сутність кредиту. Кредит як форма руху вартості на основі повернення. Кредит як форма суспільних відносин. Основні функції кредиту.

Суб'єкти та об'єкти кредитних відносин. Позичковий капітал і кредит.

Стадії та закономірності руху кредиту. Принципи кредитування.

Економічні межі кредиту. Поняття меж кредиту, причини та наслідки їх порушення. Кредитні відносини та інфляція.

7. ФОРМИ, ВИДИ ТА РОЛЬ КРЕДИТУ

Критерії класифікації кредиту. Форми кредиту, переваги та недоліки. Види кредиту.

Банківський кредит. Класифікація банківських кредитів. Методи банківського кредитування. Механізм банківського кредитування. Форми забезпечення та страхування банківських кредитів. Характеристика окремих методів банківського кредитування.

Позичковий процент. Сутність, види та вимірники процента. Процентна ставка. Функції та роль процента. Процент у банківській діяльності.

Роль кредиту у грошовій сфері. Соціальна роль кредиту. Роль кредиту у розвитку економіки України.

Особливості розвитку кредитних відносин в Україні.

8. ЦЕНТРАЛЬНІ ТА КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ

Походження та еволюція центральних банків. Сутність, функції та основи організації центрального банку. Незалежний статус центрального банку, його значення та форми реалізації. Операції центрального банку.

Національний банк України: завдання, функції та історія розвитку. Його структура та органи управління. Грошово-кредитна політика НБУ та банківський нагляд.

Особливості розвитку центральних банків зарубіжних країн.

Походження та розвиток комерційних банків. Суть і роль комерційних банків у сучасній економіці. Класифікація комерційних банків. Функції комерційного банку.

Основи організації та специфіка діяльності комерційних банків. Порядок створення банку, його реєстрація та ліцензування. Організаційна структура комерційного банку.

Загальна характеристика банківських операцій. Пасивні банківські операції. Активні операції. Інвестиційний портфель та інвестиційна політика комерційного банку.

Банківські послуги. Розрахунково-касове обслуговування клієнтів. Інші види банківських послуг.

Стабільність банків і механізм її забезпечення. Банківські ризики. Особливості становлення і розвитку комерційних банків України.

9. СУТНІСТЬ ФІНАНСІВ, ЇХ ФУНКЦІЇ І РОЛЬ. ФІНАНСОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ

Сутність і характерні ознаки фінансів. Функції фінансів та їх характеристика. Фінансові ресурси: суть, класифікація, джерела формування та напрямки використання. Поняття фінансової системи як об'єкта управління. Структура та принципи побудови фінансової системи.

Характеристика сфер і ланок фінансової системи. Об'єкти і суб'єкти управління фінансами. Органи управління фінансами та їх функції.

10. ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Основи організації фінансів підприємств. Суть, функції, характерні ознаки фінансів підприємств. Фінанси підприємств, що здійснюють комерційну діяльність. Фінанси неприбуткових організацій. Джерела формування та механізм розподілу фінансових ресурсів підприємств.

11. ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Суть і механізм функціонування фінансового ринку, його структура.

Класифікація фінансових ринків: ринок грошей, ринок кредитних ресурсів, ринок цінних паперів, ринок фінансових послуг.

Інструменти фінансового ринку та їх характеристика.

Фінансові посередники: класифікація та функціональне призначення.

Правове регулювання фінансового ринку.

12. ПОДАТКИ І ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Сутність, призначення та функції податків. Класифікація податків.

Принципи оподаткування. Характеристика елементів податку.

Податкова система і фіскальна політика держави.

Податкове законодавство України.

Органи державної фіскальної служби України та їх функції.

13. ДЕРЖАВНІ ЦІЛЬОВІ ФОНДИ

Соціально-економічна суть державних цільових фондів, їх види.

Пенсійний фонд України: призначення, джерела формування, напрямки використання.

Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності: призначення, джерела формування, шляхи використання.

Фонд соціального страхування на випадок безробіття: призначення, джерела формування, напрямки використання.

Фонд загальнообов'язкового соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань: призначення, порядок формування та використання.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	л	пр	сем.	с. р.	Усього
1	3	4	6	7	8
Модуль 1					
Тема 1. Сутність і функції грошей	2	-	-	4	6
Тема 2. Грошовий обіг і грошова маса	2	2	-	2	6
Тема 3. Грошовий ринок	2	2	-	4	8
Тема 4. Грошові системи	2	-	2	4	8
Разом за модулем 1	8	4	2	14	28
Модуль 2					
Тема 5. Інфляція та грошові реформи	2	2	-	2	6
Тема 6. Необхідність, сутність і функції кредиту	2	2	-	4	8
Тема 7. Форми, види та роль кредиту	2	-	-	2	4
Тема 8. Центральні та комерційні банки	2	-	2	6	8
Разом за модулем 2	8	4	2	14	26
Модуль 3					
Тема 9. Сутність фінансів, їх функції і роль. Фінансова система України	2	-	-	2	4
Тема 10. Фінанси суб'єктів господарювання	2	2	-	2	6
Тема 11. Фінансовий ринок	2	2	2	4	10
Тема 12. Державні цільові фонди	-	-	-	6	6
Тема 13. Податки і податкова система	2	-	2	4	8
Разом за модулем 3	8	4	4	18	32
Усього годин	24	12	8	46	90

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Грошовий обіг і грошова маса	2
2	Грошовий ринок	2
3	Інфляція та грошові реформи	2
4	Необхідність, сутність і функції кредиту	2
5	Фінанси суб'єктів господарювання	2
6	Фінансовий ринок	2
	Разом	12

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність і функції грошей. Грошовий ринок. Грошові системи.	2
2	Інфляція та грошові реформи. Необхідність, сутність і функції кредиту. Форми, види та роль кредиту. Центральні та комерційні банки	2
3	Сутність фінансів, їх функції і роль. Фінансова система України. Фінанси суб'єктів господарювання. Фінансовий ринок.	2
4	Державні цільові фонди. Податки і податкова система.	2
	Разом	8

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність і функції грошей	4
2	Грошовий обіг і грошова маса	2
3	Грошовий ринок	4
4	Грошові системи	4
5	Інфляція та грошові реформи	2
6	Необхідність, сутність і функції кредиту	4
7	Форми, види та роль кредиту	2
8	Центральні та комерційні банки	6
9	Фінансова система України	2
10	Фінанси суб'єктів господарювання	2
11	Фінансовий ринок	4
12	Державні цільові фонди	6
13	Податки і податкова система	4
	Разом	46

9. Методи навчання

- Лекція
- Бесіда
- Проблемний виклад
- Демонстрація
- Кейс-метод
- Вправи, практичні роботи
- Самостійна робота
- Інтерактивні методи

10. Методи контролю

- Усне опитування
- Письмовий контроль
- Практичний контроль
- Тестовий контроль
- Індивідуальна співбесіда
- Модульний контроль

11. Методичне забезпечення

- Підручники та навчальні посібники;
- конспекти лекцій;
- методичні вказівки та рекомендації до виконання практичних робіт;
- тестові завдання;
- ситуаційні завдання (кейси);
- каталоги ресурсів.

12. Рекомендована література

1. Аранчій В.І., Бойко Л.М. Гроші та кредит: навчальний посібник. К.: ВД «Кондор», 2021. 364 с.
2. Біла О.Г. Фінанси: навчальний посібник. К.: «Патерик», 2021. 390 с.
3. Благун І.Н. Фінанси: навчальний посібник. К.: ВД «Кондор», 2021. 314 с.
4. Волкова В. В., Волкова Н. І. В 676 Гроші і кредит: навч. посіб. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 300 с.
5. Волкова В. В., Волкова Н. І. Гроші і кредит: навч. посіб. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 300 с.
6. Глущенко А.С. Фінанси: навчальний посібник. К.: ВД «Кондор», 2021. 440 с.
7. Іжевський П.Г. Фінанси: навчальний посібник. К.: «Патерик», 2021. 376 с.
8. Кудряшов В.П. Фінанси: навчальний посібник. К.: ВД «Кондор», 2021.
9. Михайловська І.М. Гроші та кредит: навчальний посібник. К.: ВД «Кондор», 2020. 432 с.
10. Сисоєва Л.Ю. Гроші та кредит: в схемах та таблицях: навчальний посібник. К.: «Патерик», 2021. 245 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
2. Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку. URL: <https://ufin.com.ua/>
3. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <https://www.imf.org>
4. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://me.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL: <http://www.minfin.gov.ua>
6. Офіційний сайт Державної казначейської служби України URL: <http://www.treasury.gov.ua/>
7. Офіційний сайт Національної фіскальної служби України URL: <http://sfs.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Рахункової палати України URL: <http://www.ac-rada.gov.ua/>
9. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку URL: <http://www.nssmc.gov.ua/>
10. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
11. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
12. Фінансовий гід. URL: <https://finguide.com.ua/>
13. Фінансовий портал. URL: <https://finance.ua>